

Návštěva na Filipínách

V listopadu 2010 jsem se vypravil na ostrov *Cebu* na Filipínách, abych tam navštívil své přátele, s nimiž jsem si dosud jen dopisoval. Cesta trvala skoro celý den – 22 hodin. Asi 10 hodin trval let Praha – Incheon (Soul), 7 hodin jsem čekal v letištní hale na přípoj a 4 hodiny jsme letěli z Incheonu na Mezinárodní letiště v městě *Cebu* (*Cebu* je hlavním městem stejnojmenného ostrova).

V letadle společnosti *Korean Airlines* cestovalo spolu se mnou do Soulu 5 mladých Čechů, kteří směřovali na Nový Zéland; ti mi pomohli s některými technickými problémy – jak roztrhnout sáček s oříšky (který se podává při startu), kam zapojit sluchátka (každý pasažér má před sebou video), a podobně. Před odletem jsem si vsťíkl do stehů dávku heparinu, který snižuje sráživost krve – totéž jsem udělal i před zpáteční cestou.

Na letišti mě čekala moje přítelkyně Estrella se svou sestřenicí, která ve městě bydlí. Bylo to kolem půlnoci a když jsme vyšli z letištní budovy, cítil jsem se jako v sauně s příměsí smogu. U budovy byl malý parčík, kde spali na boku dva psi. Nastoupili jsme do taxíku a jeli do bytu Estrelliny sestřenice, který se nachází poblíž centra. Příští den kolem poledne jsme jeli taxíkem do autobusového terminálu, kde jsme měli objednaná místa v mikrobuse, který jel do cíle naší cesty – do Daanbantayan (což původně znamená „Strážní věž“; ostrov se musel hlídat před piráty). Cesta trvala asi 3 hodiny.

Klimatizovaný mikrobuse je zde jakýsi „expresní“ dopravní prostředek (vedle autobusové linky). Po betonové silnici vyvine rychlost asi 60km/h a po své cestě troubí na lidi a zvířata lemující silnici a také na pomalejší dopravní prostředky. Vypadá to, jakoby komunikoval s okolím. Silnice je lemována krámkami a obydlími (domky a chatrčemi) a pohybují se po ní školní děti v barevných uniformách, hrající si děti, psi, drůbež apod. Po silnici jezdí cyklisté, bicykly s přívěsným vozíkem, motocykly, motorové trojkolky (motocykl+vozík pro 4 osoby se stříškou), jeepneys (malé autobusy na bázi amerických válečných jeepů). Lidé využívají kraj silnice¹ dokonce k sušení zemědělských plodin.

Vedle mne seděl učitel angličtiny, a tak jsem se během jízdy mnohé dozvěděl. Ostrov je pokryt kokosovými palmami, nejběžnější kulturní plodinou je cukrová třtina. Půda je zřejmě velice úrodná – hluboká černozem. Jen jednou jsem tam viděl traktor s pluhem. Ekonomika je zřejmě založena hlavně na rybolovu. Elektrické rozvody jsou venkovní, a to i ve městě. Napětí je jako u nás 220 V), ale jiný tvar zásuvek.

Dopravní pokyny jsou pouze v angličtině (*Slow down, school area!*). Výuka ve školách se odbývá z velké části venku a je rozdělena do ranního a odpoledního bloku. Mezitím chodí žáci pěšky domů na oběd. Dívky mají barevné uniformy a chlapci jsou skoro „neviditelní“ – nosí černé kalhoty a bílou košili. Jak jsem se později dozvěděl, školní uniformy se denně perou a žehlí a to ručně – pračky tu nejsou (je tu sice vodovod, ale tlak v potrubí je nízký).

Bydlel jsem v hotelu „*Skyp's*“; postavil jej Američan Skyp Ellsworth, který před 2 lety zemřel. Hotel vede vdova – Filipínka a členové její rodiny. Často sem přijíždějí hosté z Evropy a Ameriky. Pobyt zde stojí 1000 až 1500 pesos na den, tj. asi 500 až 750 Kč. Hotel je postaven z betonu a má 2 patra; já jsem bydlel v malém přístavku. Nachází se na pobřeží, je tu pěkný výhled na moře a vzdálenější ostrovy, kolem plují rybářské čluny a v dáli je občas vidět velké nákladní lodě. Zahrádka kolem hotelu je chráněna zídka proti vlnobití a po

¹ Nikoli krajnici – ta tu není

schůdkách je možno sejít na pláž. Moře je tu mělké a velice slané, za přílivu moře ustupuje asi o 50 metrů.

Nejlépe se dalo plavat za přílivu – brzy ráno nebo pozdě odpoledne. Hosté se tu střídali, někdy jsem byl v hotelu úplně sám. Mluvil jsem tu s několika hosty – švýcarskou zdravotní sestrou, manžely z Německa a Francouzem, kterého doprovázela mladá Filipínka, asi manželka. Byla tu knihovna, ze které jsem přečetl 2 knihy. Estrella tu se mnou pobyla asi 2 dny a pak sem poslala svého bratrance Joselita, aby mi dělal společnost. Je opravář klimatizace a chopil se tu opravy ventilátorů. Jeho angličtina byla sice sporá, ale rozuměli jsme si docela dobře.

Koupání jsem si příliš neužil – hluboká voda byla daleko a voda byla tak slaná, že mi sůl pronikala do úst. Podávala se tu jídla – podle místních (jiných) receptů. Většinou obsahovala rýži, smažená vejce a vepřové maso. Vařila tu mladá dívka, dcera majitelky. Za den jsem utratil asi 500-1000 pesos, tj. 250 až 500 Kč.

Přes poledne bylo velmi horko – na slunci se nedalo vydržet. Chodil jsem občas do „internetové kavárny“ (resp. herny); to bylo mé jediné spojení s domovem. Mobil jsem měl sice nastaven na „roaming“, ale volání tu bylo tak drahé, že se prakticky nedal využít, nejmůž na příjem zpráv. Nebyla zde ani možnost dobít kredit.

Jeden den jsem jel na *Tapilon*, kde bydlí Estrella a její rodina. Jel jsem na kole, které ale bylo v hrozném stavu – nedalo se brzdít a nefungovaly převody – a tak jsem šel velkou část cesty pěšky. Budil jsem zřejmě pozornost. Poobědvali jsme tam společně a vypravili se na výlet na ostrov MALO PASQUA (španělsky „Nešťastné vánoce“). Plavili jsme se asi půl hodiny a prohlédli jsme si zdejší rezidence pro bohatou klientelu. Místní lidé tu staví lodě tradičním způsobem, bez jakýchkoli plánů. Vzadu jsou zastrčené domky a krámky místních lidí. Hostů zde bylo minimum. Hlavní atrakcí je tu potápění, snad k potopeným lodím. Když jsme se vrátili, byla už tma a na kole jsem jet zpátky nemohl. Joselito zastavil motorku a jeli jsme na ní tři – pro mne to byla „jízda smrti“: řidič jel rychle a já jsem měl co dělat, abych udržel nohy na stupátkách. Marně jsem ho žádal, aby zpomalil. Ale nakonec jsme zdárně dojeli.

Jeden den jsem navštívil školu *Bateria High School*, kde Estrella učí. Pobesedoval jsem s učitelským sborem – byly to samé ženy. Vystoupil jsem také ve 4 třídách před studenty a pokusil jsem jim něco říct o Evropě a České republice. Z evropských zemí reagovali pouze na „Spain“ – Filipíny byly Španělskou kolonií; nyní je společným komunikačním jazykem Filipínců angličtina.

Navštívil jsem také hodinu angličtiny, kterou vedla zkušená učitelka (kolem 60 let). Představila mě jako hosta z „Československa, z Prahy, města hudby“. Tato učební hodina představovala jakési elementy gramatiky, náboženství (filosofie), botaniky, chemie, etiky a dokonce astronomie. Vyučující vycházela z pojmu CREATOR (stvořitel), který napsala na tabuli, a slovesa „CREATE (stvořit). Uplatňovala princip účelovosti (teleologie). Děti sborově doplňovaly její teze nebo odpovídaly na otázky, sborově nebo individuálně. S učebnicemi se nepracovalo, děti měly na malém stolku (spojeném se židlí) sešity s vypsányými větami, které zněly jako citáty z bible. Na výzvu učitelky je četly a vyučující je komentovala.

„Proč je na obloze slunce?“ „Aby nám svítilo a dodávalo energii rostlinám, které přeměňují neživou látku na živou (asimilace).“

- „Proč jsou na obloze hvězdy?“ „Aby udávaly námořníkům směr plavby“
- „Proč stvořil Bůh Měsíc?“ „Aby nám v noci svítil na cestu ??“
- „Může člověk vyrobit zvíře?“ „Ne, to může udělat jen Stvořitel“.²

Třída recitovala slova písně „*Twinkle, twinkle, little star*“³. Vyučující se zastavila u slova „*diamond*“ = diamant, že jde o vzácný zářivý nerost; nezmínila se o tom, že jde o krystalickou modifikaci běžného prvku – uhlíku. Paní učitelka také zdůraznila roli matky v rodině a její obětavost. Žáci měli uvést příklady.

Ve třídě bylo asi 50 studentů, většinu (asi 2/3) tvořily dívky, věk asi 15 roků. Žáci byli velmi pozorní, „hltali“ každé slovo učitelky. Po hodině se studenti rozptýlili po areálu školy, který tvoří jakýsi park s hřištěm. V jednom místě prodávali studenti jídlo. Nepozoroval jsem žádné stopy agresivity, šikany nebo něco podobného.

Hovorovou řečí na ostrově Cebu je Visayan(ština), která nemá kodifikovanou gramatiku, existuje jen slovník. Oficiální řečí Filipínců je (vedle angličtiny) filipínština, kterou se mluví v okolí hlavního města, Manilly – studenti se jí učí ve škole, ale běžně jí nepoužívají.

V neděli jsem se zúčastnil mše svaté v katolickém kostele v *Daanbantayan*-u. Byl to kamenný kostel, zřejmě z dob španělské nadvlády. Zdi byly zašedlé, střecha byla zřejmě snížená, nebyl tam kůr ani věž. Z hlavní lodě byly otevřené průchody do stran, věřící mohli sedět i venku. Bohoslužba začínala velkým procesím a byla velmi dojemná. Vedle oltáře zpíval sbor za doprovodu harmonia, hudba byla velmi melodická, asi místní provenience. Kněz kázal zvýšeným hlasem, prý to bylo o poslušnosti vůči Bohu a církevním autoritám.

Dva dny před odjezdem (ve středu) mě silně rozbolelo ucho a musel jsem navštívit místního lékaře v *Daanbantayanu*. Vyšetření bylo rychlé (kontrola tlaku, pohled do ucha) a dostal jsem na užívání antibiotika. Jeden den (čtvrtek) jsem raději odpočíval. Odlet byl v noci z pátku na sobotu a již v pátek dopoledne jsem cestoval spolu s Estrellou do města Cebu, kde jsme se strávili zbytek dne v bytě její sestřence. Večer jsme se vydali na malou obchůzku: chodníky tu jsou vzácností; šli jsme kolem parčíku, kde chodníky kupodivu byly a po nich trénovali (v nepříliš čistém vzduchu) běžci – jogging. Opočal byl velký obchodní areál a vedle něho tržiště plné malých stánků. Koupil jsem tam několik přívěsků a dřevěné náramky.

Konečně nastal čas jet na letiště: chytili jsme taxíka, který musel vykličkovat ve zdejších permanentních zácpách. Veřejná doprava tu není a mezi stojícími vozy se potulují žebrající děti z příměstských slumů.

² Zeptal jsem se paní učitelky, zda je to její invence nebo je to dáno učebnicí. Říkala že je to dáno učebnicí. Podle Estrelly nezavrhují Darwinovu vývojovou teorii.

³ *Twinkle, twinkle, little star*
How I wonder what you are,
Up above the world so high
Like a diamond in the sky...

Dovětek

V povědomí Filipínců zřejmě existuje pojem „Československo“, a to hlavně díky našim sportovcům; narazil jsem tam např. na jméno Marty Navrátilové. Ti zasvěcenější mají jakési tušení o české hudbě. Za „Českou Republiku“ jsem se trochu styděl; paní učitelka řekla studentům, že jsem „from Czechoslovakia“, ačkoli jsem jí říkal že jsem z „Czech Republic“. Takové tvary jako „Czechia“ jsem se vůbec neodvážil vyslovit. Lidé v cizině dovedou těžko pochopit, proč jsme se rozdělili.

Posledními 20 lety „svobody a demokracie“ se těžko můžeme ve světě chlubit – je protkáno korupčními aférami a podivným chováním politiků. V řadě oblastí nastal zřejmý úpadek, zejména ve školství⁴ a vzdělanosti. Jedinou naší „devízou“ v očích ciziny je Václav Havel, který představuje jakousi kontinuitu s dobou První republiky. Národ se však od něho (ve své většině) odklonil: slova o pravdě a lásce jim připadají jako stará veteš.

Mám dojem, že současná doba úzce navazuje na dobu normalizace – místo Husákova „reálného socialismu“ (který byl prý spíše státním kapitalismem) tu máme Klausův reálný kapitalismus, či „kapitalismus bez přívlastků“. Obojí se vyznačuje duchovní vyprázdněností. „Pravda“, „čest“ a „morálka“ se staly „esoterickými“, neskutečnými pojmy. Lidé prodali svou národní hrdost a tradice za vidinu blahobytu či plných žaludků. Kdysi jsme byli „národ Husův a Masarykův“. Při pohřbu Jana Palacha jsme pohřbili i své národní ideály.

Ve Sloupu, neděle, 5. prosince 2010

⁴ V letech 1991 – 2004 jsem pracoval jako učitel, a tak to mohu potvrdit z vlastní zkušenosti